

TÖRTÉNELEM

PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA EMELT SZINT

2012. Január 21.

I.

Időtartam: 90 perc

Név	
Tanárok neve	
Email	
Pontszám	

**STUDIUM GENERALE
TÖRTÉNELEM SEKCIÓ**

Fontos Tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adj, egyértelmű jelöléseket alkalmazz – javítás esetén is! Válaszaidban a lényeg megfogalmazására törekedj, ne lépd túl a rendelkezésre álló

helyet! Csak annyi válaszelemet írn, amennyit a feladat kér! (Ha többet írsz, a beírás sorrendjében értékeljük válaszaidat.) Kérjük, **kék színű** tollat használj!

A feladatok megoldásához tartsd szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvasd el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesd figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozd a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Válaszaidat gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írd le!
- A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak pontos helyesírással értékelhetők!

Sok sikert kívánunk a feladatok megoldásához!

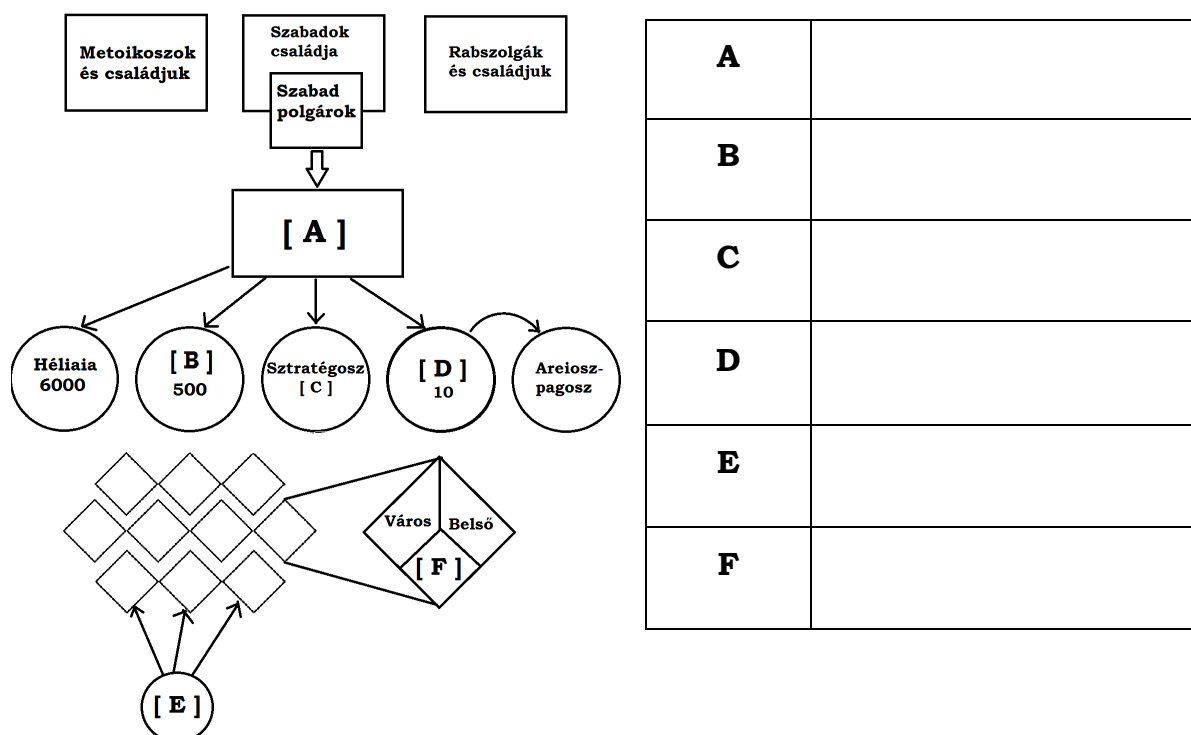

Történelem Szekció

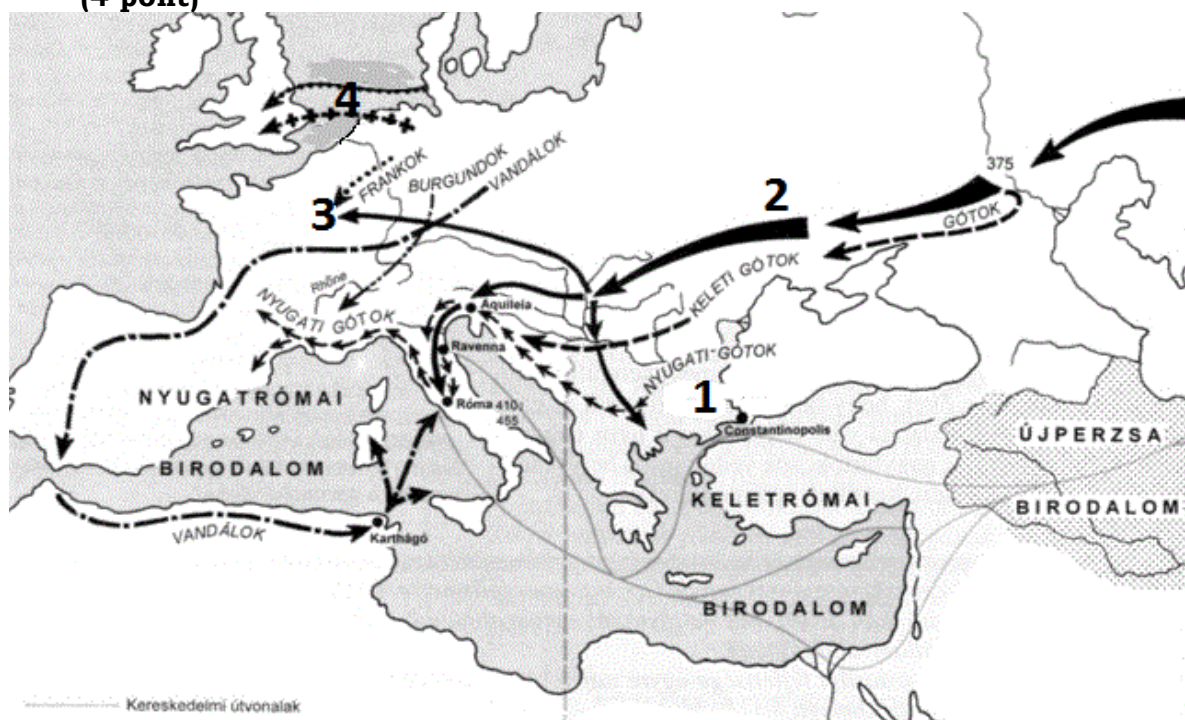
Elért pontszámok:

[illegible]

1. A feladat az ókori Athéni demokráciával foglalkozik. Saját tudásod alapján egészítsd ki a kleiszthenészi reformok eredményét bemutató ábrát! (3 pont) (elemenként 0,5 pont)

2. Az alábbi feladat az európai népvándorlás korára vonatkozik. A térkép vázlat és saját tudásod segítségével válaszolj a kérdésekre! (4 pont)

Népvándorlás a Római Birodalom területén

- a) Hol győzték le a rómaiakat 378-ban a nyugati gót csapatok?
(Térképvázlat 1-es pont)

0,5 pont

- b) Melyik népet jelöli az 2-es számmal jelzett nyíl? Ki volt leghíresebb uralkodójuk? (elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont)

1 pont

- c) Az előbb említett nép hol és mikor vívott csatát a Nyugat-Római Birodalom ellen? (Térképvázlat 3-as pont) (elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont)

1 pont

- d) Ki volt a Nyugat-Római Birodalom utolsó császára, és mikor következett be a birodalom bukása? (elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont)

1 pont

- e) Mely népek vándoroltak a Brit-szigetek irányába? (Térképvázlat 4-es pont)

0,5 pont

3. Az alábbi állítások Szent László és Könyves Kálmán törvénykezésére vonatkoznak. A források és saját tudásod segítségével írd az állítások elé a megfelelő nagybetűt! Minden betűjelet csak egyszer használhatsz fel! (5 pont)

„3. Azoknak a papoknak pedig, kik első és törvényes házasságban élnek, a béke megóvása és a szentlélek egysége miatt, ideiglenes engedélyt adunk, amíg nekünk ebben az ügyben az apostoli szentatya tanácsot fog adni.
/ László I. törvénykönyvéből /

„12. Az olyan rabszolga pedig avagy szabad (ember), aki libát vagy tyúkot lop, fél szemét veszítse, és amit lopott, adja vissza.”

/ László II. törvénykönyvéből /

„54. Ha valaki négylábú állatot vagy ennek megfelelő dolgot, avagy hús-dénár értékű ruhát lop, mint tolvajt ítélik el.”

/ Kálmán I. törvénykönyvéből /

„32. Azoknak, akik a szerpapságot és áldozópapságot nőtlen állapotban nyerték el, feleséget venni nem szabad.”

/ Kálmán II. törvénykönyvéből /

A) mindkét állítás igaz, és közöttük szoros ok-okozati kapcsolat van

B) mindkét tagmondat igaz, de közöttük nincs ok-okozati kapcsolat

C) első állítás igaz, a második hamis

D) első állítás hamis, a második igaz

E) mindkét állítás hamis

a).....Könyves Kálmán idején a magántulajdon védelméhez kezdtek hozzászokni az emberek, ezért törvényei kevésbé voltak szigorúak mint Szent László idején.

b).....Lászlót, Könyves Kálmán uralkodása alatt avatták szenté, míg Szent László idején avatták szenté I. István királyunkat.

c).....Szent László törvénybe iktatta, hogy a Szent István által adományozott birtok fiú örökös hiányában visszaszáll a királyra, melyet Kálmán eltörölt.

d).....Könyves Kálmán már törvényeiben tiltotta a kóborlók befogadását, míg a lesüllyedt szabadok fosztogatásának problémája Lászlónál nem volt jelen.

e).....Szent László nem iktatta törvénybe a papi nőtlenség betartását, Könyves Kálmán már lehetővé tette az ártatlanság bebizonyítását.

5 pont	
--------	--

4. Az alábbi feladat az Aranybullával kapcsolatos. A források elolvasása után, felhasználva saját tudásodat is, válaszolj a kérdésekre! (4 pont)

1. „Akarjuk azt is, hogy sem mi, sem utódaink bármi időben le ne tartóztassák s el ne nyomják a nemeseket valamely hatalmasnak kedvéért, hanem ha előbb megidéztették és törvény rende szerint elmarasztaltattak.”

2. „Továbbá semmi adót, semmi szabad dénárokat nem szedetünk a nemesek örökségén; sem házaikban, sem falvaikban meg nem szállunk, hanem ha meghivatunk. Az egyházak népeitől is teljességgel semmi adót sem szedetünk.”

3. „Ha a király sereget akar vinni az országon kívül, a nemesek ne tartozzanak vele menni, hanem ha az ő pénzeért. Ellenben, ha sereg jönne az országra, mindnyájan tartozzanak menni.”

4. „Ha külföldiek, tudniillik tisztességes emberek, jönnek az országba, az ország tanácsa nélkül méltóságokra ne emeltessenek. [...] Fekvő birtok az országon kívülieknek ne adományoztassék.”

5. „Hogy izmaeliták és zsidók tisztséget ne viseljenek. Pénzváltó, kamara-ispánok, só-kamarások és vámosok, országunkbéli nemesek legyenek. Izmaeliták és zsidók ne lehessenek.” / II. András Aranybullájából /

a) Mit tilt az első forrás?

.....

1 pont

b) Melyik két fontos nemesi előjogról rendelkezik a második és a harmadik forrás? (1 pont, elemenként 0,5 pont)

.....

1 pont

c) Kik ellen irányul a negyedik és az ötödik forrás? (1 pont, elemenként 0,5 pont)

.....

1 pont

d) Mi az ellenállási záradék?

.....

1 pont

5. A következő feladat az investitúra háború részleteire vonatkozik. A források és saját ismereteid alapján válaszolj a kérdésekre! (3 pont)

„Én, Henrik, Isten kegyelméből a rómaiak császára [...] Callixtus pápa iránti tiszteletből [...] Isten és Isten szent apostolai: Péter és Pál, valamint a szent egyház javára minden gyűrűvel és pásztorbottal való investitúráról lemondok, és megengedem, hogy [...] szabad felszentelés legyen.”

/ Császári oklevél /

„Én, Callixtus püspök, Isten szolgálóinak szolgálja, neked, kedvelt fiunknak, Henriknek [...] megengedem, hogy a teuton királyság ama püspökeinek és apátjainak kinevezése, akik a királyság tulajdonához tartoznak, a te jelenlétedben történjen [...]. A megválasztott pedig a regálékat a jogar által tőled kapja meg, és amivel ezzel kapcsolatban tartozik, teljesítse.

/ A pápai oklevélből /

a) Mi az investitúra-jog?

.....

0,5 pont

- b) A korábbiakhoz képest milyen új jogokat követel magának a pápaság a Dictatus Papae-ban?

.....

.....	1 pont	
-------	--------	--

- c) Mikor adják ki az investitúra háborút lezáró Wormsi Konkordátumot?

.....	0,5 pont	
-------	----------	--

- d) Milyen kompromisszum fogalmazódik meg?

.....

.....	1 pont	
-------	--------	--

6. A feladatban a forrás és saját tudásod alapján válaszolj a magyarországi reneszánsz korára vonatkozó kérdésekre! (3 pont)

" [...] latin nyelvű kódexek, az elemi dolgoktól kezdve a tudományok ormáig, valamennyien, tokok és polcok által rendben elkülönítve. Mindegyiket színes, aranyos selyemmel borították, és jelzetekkel voltak ellátva aszerint a fajta tudományág szerint..."
/ Oláh Miklós leírása /

- a) Melyik országból indult a reneszánsz? Mi a jelentése?

.....

.....	1 pont	
-------	--------	--

- b) Melyik uralkodónk és uralkodónknek volt köszönhető ez a korstílus elterjedése?

.....	1 pont	
-------	--------	--

- c) Mire utal a forrás? Kik írhatták ezeket?

.....

.....	1 pont	
-------	--------	--

7. Saját ismereteid alapján egészítsd ki a Magyarország három részre szakadásával kapcsolatos forrásrészletet! (4 pont) (elemenként 0,5 pont)

„Az elmúlt években Allah kegyelmével és győzedelmes kardom segítségével meghódítottam Magyarországot és fővárosát, Budát. Akkor Magyarország királyságát .....-ra/re ruháztam, aki

.....- ra/re kötelezte magát érte. Halála után pedig országát fiának ajándékoztam. A szomszédos uralkodó, ... is szeretett volna azonban király lenni, ezért testvérének, ... – nak/nek szövetségével óriási hadat gyűjtött össze. Ezekkel bejött, és hatalmat szerzett magának Magyarországon, s ostrom alá vette ..... városát. Én ekkor hős vezéremet, Mehmed pasát eme város felé küldtem. Célom tulajdonképpen az volt, hogy Budát az iszlám egyik házává tegyem, és Magyarországot birtokomba vegyem. .... fiát, ki Budában volt, megajándékoztam ..... bánásával, Magyarországot pedig az Oszmán Birodalomhoz csatoltam.”

/..... (szultán) győzelmi jelentéséből, 1541 /

4 pont

8. A feladat az angol polgári forradalomhoz kapcsolódik. Döntsd el az állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Írj X jelet a táblázat megfelelő oszlopába! (5 pont) (Elemenként 0,5 pont.)

„[...] a jövőben semmiféle termék vagy áru, amely Ázsiában, Afrikában és Amerikában, vagy pedig ezek részeiben, vagy a hozzájuk tartozó szigeteken termelt vagy állított elő [...] nem hozható vagy szállítható be az Angol Köztársaságba vagy Írországba, vagy más országokba, szigetekre, ültetvényekre és területekre, melyek eköztársasághoz tartoznak vagy birtokait képezik, semmiféle más [nem angol] hajón vagy [...] vízi járműveken [...], [csak] amelyek tényleg és valóban e köztársaság vagygyarmatai polgárainak mint tulajdonosoknak és jogos birtoklóknak a tulajdonát képezik s amelyeknek a kapitánya és matrózai szintén ezen köztársaság polgáira illesznek; mint ama árueklkobzásának és elvesztésének terhe alatt, amit jelen törvényellenére fognak behozni, valamint a hajó eklkobzásának terhe alatt.”

/ Hajózási törvény, 1651 /

	Állítások	IGAZ	HAMIS
a)	Oliver Cromwell első nyertes csatáját a királypártiak ellen Edge Hillnél aratta 1642-ben.		
b)	Az angol polgári forradalom a Bocskai-felkeléssel egy időben zajlott.		
c)	I. Jakab és I. Károly által üldözött puritánok Észak-Amerikába vándoroltak. Az angol gyarmatokra induló első hajó, a Mayflower volt.		
d)	Jövedelmei érdekében I. Károly monopóliumok árulásába kezdett.		
e)	II. Károly 1689-ban kiadta a Jogok Törvényét.		
f)	Cromwell hatalmát a királypártiak mellett a John Lilburne vezette csoport, a levellerek is fenyegették.		
g)	A presbiteriánusok elsősorban független egyházközösséget követeltek.		

h)	Az 1651-es hajózási törvény értelmében a külföldi kereskedők csak nagyon magas vámokkal vihették be áruikat a Brit-szigetre.		
i)	Cromwell idején hódították meg Skóciát és Írországot, így lett Angliából Nagy-Britannia.		
j)	Cromwell a harmincéves háború idején szerezte meg a hatalmat.		

5 pont

9. Saját tudásod és a mellékelt források felhasználásával válaszold meg a Rákóczi-szabadságharcot érintő kérdéseket! (4pont)

„Másodszor. Valamennyi Rákóczi-követőnek, magyaroknak s mindhárom erdélyi nemzetbelinek egyaránt ugyancsak megbocsátó kegyelmet adunk jóságosan; és bőségesebb kegyelmünk és jóságunk jeleként azoknak is, kik jelen megegyezést megelőzően visszatértek a szent királyi korona iránti köteles hűségre, ámbár csak életükre szólt a kegyelmi ígért, jelen soraink szavával javaikra is kiterjesztjük a kegyelmet.

Tizedszer. Sértetlenül megmarad a lehetőség nemcsak arra, hogy az elkövetkezendő országgyűlésen az egyéb sérelmeket előadhassák, hanem annak a lehetősége is, hogy mindarra, ami ténylegesen a nemzet üdvét és becsületét szolgálja, szabad kívánság formájában, kellő tisztelettel és törvényes úton, a királyi kegyes jóváhagyást is megkérhessék. Így tehát valójában senkinek sem kell kételkednie abban, hogy a királyi felség Magyarország és Erdély törvényeinek megtartásában, s azzal, hogy az országos méltóságokba e haza szülötteit emeli, az egész keresztény világnak bizonyosságot akar tenni arról, hogy Magyarország és Erdély iránti jószándék tekintetében ugyanazon királyi felségtől már nem is lehet kívánni többet.”

/ A szatmári béke – 1711 /

a) Mely két európai háború zajlott egy időben a szabadságharcral?

.....

1 pont

b) Sorold fel a forrásban említett három erdélyi nemzetet!

.....

1,5 pont

c) A magyar rendek legfőbb problémáját orvosolja a 10. pont. Melyik ez a sérelem?

.....

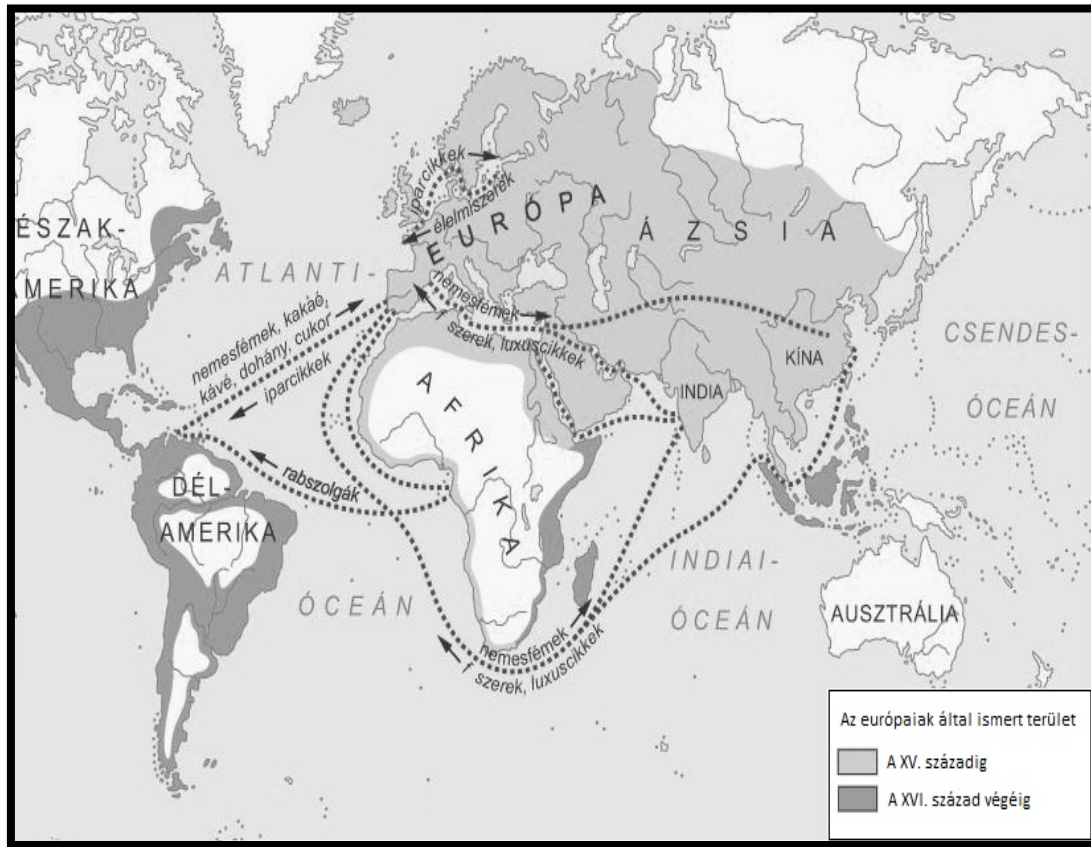
0,5 pont

d) Hol halt meg Rákóczi?

.....

1 pont

10. A feladat a nagy földrajzi felfedezések korára vonatkozik. A források és saját tudásod segítségével válaszold meg az alábbi kérdéseket! (4 pont)

A világkereskedelem kibontakozása

„Egy hatalmas nagy teremben
két száz szövőszék áll rendben.
És két száz ember serényen
dolgozik itt biz e székeken.
Mindegyik mellett kisgyerek
vetülékorsót csévélni.
Nem messze onnan énekelve
száz asszony kártol, víg a kedve.
Ehhez terem csatlakozik,
hol két száz lányka lakozik.
E szép szüzek nem henyélnek,
de fürge orsót pergetnek.”

/ Angol ballada; 1597 /

- a.) Hogyan alakult át a kereskedelem és ezen belül a kereskedelmi útvonalak szerepe a nagy földrajzi felfedezések után?

.....

.....

1 pont

- b.)** Európában új gazdasági felosztás jött létre. Mi ennek a lényege illetve megnevezése?

.....
.....

1 pont	
--------	--

- c.)** Milyen új árutermelési forma jön létre? Melyik iparágban figyelhető meg először?

.....

1 pont	
--------	--

- d.)** Ismerd fel a következő fogalmakat!

Az árszínvonal ugrásszerű emelkedése Európában a 16-17. században. A felfedezések után nagy tömegű nemesfém áramlott Európába. Az olcsó arany és ezüst beözönlése csökkentette a nemesfém pénz vásárlóerejét, és növelte az áruk árát 200-300%-kal. ....

Az a folyamat, amelyben a kisárutermelő parasztokat és kézműveseket a termeléshez, létfenntartáshoz szükséges eszközeitől megfosztják. Ezzel párhuzamosan mások kezében felhalmozódik ez a termelőeszköz vagy az annak megvásárlásához szükséges pénzösszeg. ....

1 pont	
--------	--

- 11. A megadott adatok és saját tudásod segítségével töltsd ki az alábbi táblázatot és állítsd időrendbe a történeteket! (5 pont)** (Elemenként 0,5 pont)

Helyszín	Esemény megnevezése	Esemény sorszáma
Nemzeti Múzeum		
	A Bánk Bán díszelőadása	
	A pesti ifjúság gyülekezésének megkezdése	
Landerer és Heckenast nyomdája		
Budai börtön		

5 pont	
--------	--